

БІБЛІОТЕКОЗНАВСТВО

УДК 378.4:008:02(09)

Н.А. Бачинська

НОВИЙ ЕТАП У РОЗВИТКУ КАФЕДРИ КНИГОЗНАВСТВА І БІБЛІОТЕКОЗНАВСТВА КИЇВСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ КУЛЬТУРИ І МИСТЕЦТВ (ДО 45-РІЧЧЯ ЗАСНУВАННЯ КАФЕДРИ)

У статті розкривається внесок завідувачів кафедри книгознавства і бібліотекознавства у розвиток основних напрямів діяльності кафедри за період з 2003 по 2013 роки.

Ключові слова: кафедра, бібліотекознавство, книгознавство, бібліотекознавство, підготовка кадрів, завідувач кафедри, професорсько-викладацький склад.

N.A. Bachynska

A NEW STAGE IN THE DEVELOPMENT DEPARTMENT BIBLIOLOGY LIBRARY SCIENCE AND KIEV NATIONAL UNIVERSITY OF CULTURE AND ARTS (UP TO 45 ANNIVERSARY OF THE DEPARTMENT)

The article reveals the contribution of Heads of the Department of Book Science and Library Science in development of the basic Department 's directions of activity during the period from 2003 to 2013.

Keywords: chair, library science, bibliology, training, head of the department, faculty.

Серед кафедр вищих навчальних закладів, які нині здійснюють підготовку висококваліфікованих кадрів для бібліотечно-інформаційної галузі, однією з провідних є кафедра книгознавства і бібліотекознавства Київського національного університету культури і мистецтв, яка 2013 р. відзначила 45 років від дня заснування в Київському університеті культури і мистецтв (нині – КНУКіМ).

За ці роки кафедра пройшла різні етапи розвитку та трансформацій, що були пов'язані зі змінами в державі, у галузі культури та освіти, новій концепції розвитку Київського національного університету культури і мистецтв.

Сьогодні настав час підсумувати здобутки кафедри та накреслити перспективу подальшого її зростання. У статтях Т.В. Новальської [1-3], І.В. Тимошенко [2], А.С. Чачко [6] вже зроблено перші спроби написання історії кафедри, розкрито діяльність її перших завідувачів О.С. Сокальського та В.М. Пілецького.

Водночас, поза увагою дослідників залишається реорганізаційний період у діяльності кафедри книгознавства і бібліотекознавства з

2003 по 2013 рр., що й актуалізує наше дослідження.

Мета статті – розкрити основні напрями діяльності відомих в Україні та за її межами фахівців бібліотечно-інформаційної галузі, які очолювали кафедру з 2003 по 2013 рр., та їхній внесок у розвиток кафедри та підготовку висококваліфікованих фахівців.

2003 р. кафедру бібліотекознавства та бібліографії було реорганізовано в кафедру бібліотекознавства та інформаційних ресурсів, яку очолила Віра Вікторівна Загуменна, кандидат педагогічних наук, професор.

До цього часу Віра Вікторівна з 1996 р. керувала кафедрою бібліографії, з лютого 1998 р. по 2000 р. одночасно була деканом факультету інформаційних систем і бібліотекознавства.

Під її керівництвом викладачі кафедри розпочали роботу над якісно новими навчальними планами, що передбачало підготовку бібліотечно-інформаційних фахівців трьох рівнів *бакалавр, спеціаліст, магістр*. Крім того, у нових навчальних планах слід було враховувати інтегрування

дисциплін бібліотекознавчого і бібліографознавчого циклів, що сприяло підготовці висококваліфікованих фахівців, здатних працювати на різних ділянках роботи в бібліотеках.

Зберігаючи здобутки традиційних фахових дисциплін у наукові плани, запроваджувалися нові курси інноваційного спрямування. Професорсько-викладацький склад працював над удосконаленням навчально-методичного комплексу дисциплін.

Кафедрою здійснювалася значна науково-дослідна робота, вона залишалася однією з провідних наукових установ з атестації дисертаційних досліджень у галузі книгознавства, бібліотекознавства, бібліографознавства. З 2003 по 2006 рр. було обговорено та рекомендовано до захисту докторську дисертацію Л.Г. Петрової та 15 кандидатських дисертацій.

Віра Вікторівна була членом спеціалізованої ради із захисту дисертацій (К 26.807.01) – в КНУКіМ (1997-2006 рр.); з 2003 по 2006 рр. учений секретар спеціалізованої Вченої ради КНУКіМ із захисту докторських і кандидатських дисертацій (зі спеціальності Д 26.807.02).

В.В. Загуменна є членом редколегії фахових журналів «Вісник книжкової палати» (1996-1999 рр.) та «Бібліотечна планета» (з 1998 – по теперішній час), активно публікується на сторінках фахових часописів, виступає з доповідями на міжнародних та всеукраїнських науково-практичних конференціях, спонукає до активної науково-дослідницької діяльності викладачів кафедри. Вивчаючи досвід українських бібліотек, колеги-викладачів вищої школи і науковців, зарубіжний прогресивний досвід узагальнює його та розповсюджує в процесі викладацької роботи [5].

Виборовши грант, 2000 р. В.В. Загуменна стажувалася в бібліотеці Конгресу США, де вивчала інноваційні підходи до довідково-бібліографічного обслуговування в американських бібліотеках.

Весь свій багатогранний досвід Віра Вікторівна відображає в публікаціях, виступах перед фахівцями, в курсах лекцій.

Очолюючи кафедру бібліографії, бібліотекознавства та інформаційних ресурсів, Віра Вікторівна виявила талант організатора, високу працездатність, вимогливість до себе та своїх колег. Користується заслуженим авторитетом серед науковців, бібліотечних працівників як в Україні, так і за кордоном.

Вона науковий керівник аспірантів і пошукувачів, допомагає становленню молодих науковців, бере участь у їхній атестації, виступає опонентом із захисту кандидатських дисертацій. Під її керівництвом захищено вісім кандидатських дисертацій. Вона є автором понад 100 публікацій наукового та науково-методичного характеру.

Нині В.В. Загуменна працює в Національній академії керівних кадрів культури і мистецтв, вона є членом президії Української бібліотечної асоціації, коло її наукових інтересів: бібліотечно-інформаційна освіта, національна бібліографія, міжнародні інформаційні ресурси, правове забезпечення інформаційної діяльності, адвокаційна діяльність бібліотек. Проводить значну роботу з усебічного сприяння розвитку інформаційної діяльності, впровадження нових інформаційних технологій у бібліотеках України.

Паралельно з кафедрою бібліотекознавства та інформаційних ресурсів, підготовку фахівців для видавничої галузі здійснювала кафедра книгознавства і видавничої справи. Ініціатором її створення та керівником з 1999 р. була кандидат педагогічних наук, професор В.М. Медведєва, яка спрямувала свою роботу на консолідацію зусиль фахівців книжкової справи в Україні з метою вдосконалення справи підготовки кадрів для національної книжкової індустрії, піднесення ролі й місця книги в суспільстві. Кафедра книгознавства та видавничої справи вперше в Україні почала готувати фахівців для книжкового бізнесу як особливої сфери підприємницької діяльності. Під керівництвом В.М. Медведєвої було розроблено типовий навчальний та робочі плани з підготовки фахівців для книговидавничої галузі. Вона особисто розробила навчально-методичні комплекси «Загальне книгознавство», «Сучасний літературний процес», також – була співавтором та рецензентом навчально-методичних дисциплін, які викладалися на кафедрі.

Валентина Миколаївна входила в робочу групу з розробки першого стандарту освітньо-кваліфікаційного рівня *бакалавр* у галузі книжкової справи, брала участь у розробці нормативно-законодавчих актів у бібліотечній справі.

В.М. Медведєва є автором понад 100 публікацій (наукові програми, посібники, статті, методичні матеріали) у сфері культури, зокрема книгознавства, бібліотекознавства, соціології читання, вона здійснює наукове керівництво дисертаційними дослідженнями аспірантів, пошукувачів та дипломними роботами магістрів. Під її керівництвом захищено сім кандидатських дисертацій.

Обіймаючи посаду проректора КНУКіМ, завідувача кафедри, Валентина Миколаївна доклала багато зусиль до розвитку організаційної структури Університету в цілому та кафедри зокрема. Прагнення постійно рухатися вперед, постановка та реалізація наукових та організаційних проблем, неймовірна працездатність – ці риси є характерними для Валентини Миколаївни.

Викладачами кафедри під керівництвом В.М. Медведєвої проводилася значна навчально-методична, науково-дослідна, організаційна та виховна робота.

Нині Валентина Миколаївна є провідним професором кафедри книгознавства і бібліотекознавства, передає свій досвід молодим науковцям. Вона – член спеціалізованої ради К 26.807.04 із захисту дисертацій зі спеціальності «Книгознавство. Бібліотекознавство. Бібліографія» (Соціальні комунікації) в КНУКіМ, член Наглядової ради Національної бібліотеки для дітей України.

У серпні 2006 р. відбувається чергова реорганізація: кафедру книгознавства і видавничої справи і кафедру бібліотекознавства та інформаційних ресурсів об'єднують у кафедру книгознавства і бібліотекознавства, яку очолила доктор педагогічних наук, професор Людмила Григорівна Петрова.

Під її керівництвом викладачі кафедри удосконалюють трьохрівневу підготовку бібліотечно-інформаційних фахівців. Трансформаційних змін зазнають типові навчальні плани, оновлюються та удосконалюються комплекси навчальних дисциплін кафедри.

Запроваджуються нові курси з урахуванням переорієнтації діяльності бібліотеки на досягнення стратегічних цілей з метою формування її як потужного інформаційного центру та суспільно важливої інформаційно-виробничої системи, здатної задовольняти інформаційні потреби сучасних користувачів, а також проблеми навчання і підготовки бібліотечно-інформаційного менеджера на основі адекватних стратегій міжнародного рівня, впровадження продуктивних, пошукових методів і прийомів формування нової професійно-творчої генерації бібліотечних фахівців.

Викладачі кафедри беруть активну участь у міжнародних та всеукраїнських науково-практичних конференціях, виступають з доповідями на нарадах бібліотечних працівників. 2007 р. під керівництвом професора Л.Г. Петрової було проведено Міжнародну науково-практичну конференцію «Розвиток бібліотечної науки, освіти, професії в умовах інформатизації суспільства», за матеріалами якої було видано тези доповідей [6].

Цього само року кафедрою було рекомендовано до захисту докторську дисертацію професора Т.В. Новальської та дві кандидатські дисертації.

Підвищуються вимоги до написання курсових, магістерських робіт.

У коло наукових інтересів Людмили Григорівни Петрової входить широкий спектр проблем управ-

ління та організації діяльності сучасної бібліотеки, зокрема: зміст і сутність інформаційного менеджменту, можливості його застосування в сучасній бібліотеці; основи управління бібліотекою в умовах інформатизації та розбудови ринкової економіки; специфіка управлінської діяльності керівників різних рівнів управління в бібліотеці; соціально-економічні засади діяльності бібліотеки як суб'єкта господарювання та суб'єкта ринкових відносин. Вона є автором понад 100 наукових та науково-методичних праць. Керує аспірантами та пошукувачами, під її керівництвом захищено дві кандидатські дисертації. Член спеціалізованих вчених рад К 26.807.04 в КНУКіМ із захисту дисертацій зі спеціальності «Книгознавство. Бібліотекознавство. Бібліографія» (Соціальні комунікації) та Д 64.807.02 в ХДАК.

Як і її попередникам, Людмилі Григорівні притаманні працездатність, пошук нового, нестандартність у вирішенні організаційних та наукових проблем.

Починаючи з 2008 р., 5 років кафедру книгознавства і бібліотекознавства очолювала Тетяна Василівна Новальська, доктор історичних наук, професор. Упродовж своєї діяльності на кафедрі (з 1979 р.) вона пройшла шлях від лаборанта кафедри до провідного професора, завідувача кафедри, декана факультету культурології, сформувалась як досконалий педагог і наполегливий дослідник.

Під її керівництвом активізувалася науково-методична робота кафедри, яка спрямовувалася на розробку навчально-методичного забезпечення навчального процесу, значно поновлюються та виходять друком навчальні та робочі програми курсів, відповідно до розвитку книгознавчої, бібліотекознавчої думки, та з урахуванням концептуальних засад.

У 2008-2013 рр. кафедра працює над удосконаленням трьохрівневої підготовки фахівців за спеціальностями «Бакалавр книгознавства, бібліотекознавства і бібліографії», спеціаліст «Книгознавець-бібліотекознавець менеджер бібліотечно-інформаційної діяльності», «Магістр книгознавства, бібліотекознавства і бібліографії». До навчальних планів були включені такі дисципліни, як: «Національні бібліотеки світу», «Сучасні книгознавчі і бібліотекознавчі концепції», «Управління сучасною бібліотекою», «Ділові комунікації в інформаційній сфері», «Державна інформаційна політика», «Інформаційне право», «Реклама книги», «Організація діяльності інформаційних установ», «Комерційна діяльність».

У ці роки проводиться значна науково-дослідна робота. Одночасно з навчанням студентів

здійснюється підготовка наукових кадрів, зокрема на кафедрі було розглянуто та рекомендовано до захисту 9 кандидатських дисертацій: із них зі спеціальності 27.00.03 книгознавство, бібліотекознавство, бібліографознавство та 2 дисертації на спільному засіданні кафедри зі спеціальності 26.00.01 теорія й історія культури. А всього за роки існування кафедри було захищено біля 100 кандидатських дисертацій.

Кафедра є співорганізатором Міжнародних та Всеукраїнських конференцій, в оргкомітети яких входить Т.В. Новальська, зокрема «Культура в сучасному українському суспільстві: стан та проблеми», Київ, КНУКіМ (2008); «Державна історична бібліотека України: історія, сучасність, майбутнє», Київ, (2009); «Бібліотечне краєзнавство у культурному просторі України. Перші краєзнавчі читання пам'яті Петра Тронька», Київ (2011), та «Другі краєзнавчі читання пам'яті Петра Тронька», Київ (2013).

Викладачі та аспіранти кафедри виступають активними учасниками щорічних міжнародних та всеукраїнських конференцій в Національній бібліотеці України імені В.І. Вернадського, в Харківській державній академії культури, Житомирському державному університеті імені Івана Франка, Рівненському державному гуманітарному університеті та ін.

Очолюючи кафедру, Тетяна Василівна виступає з доповідями на науково-практичних конференціях, засіданнях круглих столів, робочих семінарах та нарадах у бібліотеках України.

Плідна співпраця з Т.І. Великжаніною, директором Національної парламентської бібліотеки України; А.В. Самохваловою, директором Національної історичної бібліотеки України; Р.І. Павленко, директором Національної медичної бібліотеки України; П.І. Роговою, директором Державної науково-педагогічної бібліотеки імені В.О. Сухомлинського; А.С. Кобзаренко, директором Національної бібліотеки України для дітей; Г.А. Саприкіним, директором Державної бібліотеки для юнацтва; М.П. Зніщенком, директором Київської обласної бібліотеки для дітей, директорами обласних бібліотек та багатьма іншими директорами та співробітниками книгозбірень, сприяла: 1) удосконаленню практичної підготовки майбутніх фахівців; 2) розробці наскрізної та робочих програм практики з урахуванням сучасних трансформаційних процесів у бібліотеках; 3) розподіленню випускників кафедри в бібліотеки; 4) отриманню вищої бібліотечної освіти на базі першої вищої освіти співробітниками бібліотек.

Очолюючи державні екзаменаційні комісії в культурно-освітніх училищах та коледжах культури, виїжджаючи на зустрічі зі студентами, викладачами цих закладів та випускниками шкіл, Т.В. Новальська

та викладачі кафедри Н.А. Бачинська, В.І. Дніпренко, Л.Г. Петрова, І.В. Тимошенко, І.П. Штефан проводять профорієнтаційну роботу, що значно збільшує конкурс на спеціальність, а це в свою чергу дозволило відбирати найбільш обдаровану та цілеспрямовану молодь.

Наукові інтереси Т.В. Новальської охоплюють проблеми підготовки бібліотечно-інформаційних фахівців, вивчення та задоволення інформаційних потреб користувачів бібліотек; розвиток соціології книги та читання; концепції вітчизняних та зарубіжних науковців у галузі книгознавства, бібліотекознавства, бібліографознавства. Вона є автором близько 100 наукових та науково-методичних праць, рецензує монографії та збірники наукових праць.

Т.В. Новальська входить до складу робочої групи з розроблення державного Стандарту вищої освіти освітньо-кваліфікаційного рівня «Бакалавр» за спеціальністю 6.020102 «Книгознавство, бібліотекознавство, бібліографія» та «Магістр» за спеціальністю 8.020102. Керує докторанткою, аспірантами, пошукувачами, магістрами. Під її керівництвом захищено 7 кандидатських дисертацій. Виступає опонентом на захисті кандидатських дисертацій.

Член спеціалізованих учених рад Д 26.165.01 у Національній бібліотеці України імені В.І. Вернадського (2009-2012 рр.); Д 64.807.02 у Харківській державній академії культури і мистецтв (2010-2012 рр.); Д 26.850.01 у Національній академії керівних кадрів культури і мистецтв (2010-2012 рр.); Д 26.807.02 та К 26.807.04 у Київському національному університеті культури і мистецтв з 2013 р.

Т.В. Новальська є активним членом Української бібліотечної Асоціації, 2008 р. вона відзначена за вагомий внесок у розвиток бібліотечної освіти. Студенти кафедри беруть активну участь у заходах УБА та входять у її студентську секцію.

На посаді декана факультету культурології Тетяна Василівна виявила виняткові організаторські здібності керівника, їй притаманні наполегливість та відповідальність у вирішенні будь-яких питань, талант вихователя студентської молоді, креативність натури, щирість і теплота у ставленні до колег та студентів.

Отже, за останні десять років викладачами кафедри під керівництвом завідувачів кафедр професора В.В. Загуменної, професора Л.Г. Петрової, професора Т.В. Новальської здійснювалася значна навчальна, методична, науково-дослідна та організаційна робота, підтримувалися традиції та вводились інновації в її діяльності. Все це свідчить, що кафедра залишається однією з провідних у галузі підготовки бібліотечних фахівців.

Використана література

1. Київський національний університет культури і мистецтв / М.М. Поплавський та ін. – К. : КНУКіМ, 2013. – 384 с.
2. Новальська Т. Кафедра бібліотекознавства Київського національного університету культури і мистецтв імені Івана Мазепи (1968-2003) / Т. Новальська, І. Тимошенко // Бібл. планета. – 2013. – С. 21-24.
3. Новальська Т. Вчений, організатор, педагог (про О. Сокальського) / Т. Ковальська // Бібл. планета. – 2009. – №4. – С. 30-32.
4. Пашкова В. Ювілей науковця та викладача / В. Пашкова, В. Скнар // Вісник Книжкової палати. – 2004. – №6. – С.42.
5. Розвиток бібліотечної науки, освіти, професії в умовах інформатизації суспільства : збірник тез Міжнародної науково-практичної конференції. – К. : КНУКіМ. – 2007. – 68 с.
6. Чачко А.С. Віктор Михайлович Пілецький – бібліотекознавець, педагог, людина / А.С. Чачко // Вісник Книжкової палати. – 1998. – №4. – С. 29-31.

УДК 025.5:658.8

ІНТЕРНЕТМАРКЕТИНГ У БІБЛІОТЕКАХ: ІЗ ДОСВІДУ РОБОТИ НАУКОВО-ТЕХНІЧНОЇ БІБЛІОТЕКИ ЛЬВІВСЬКОЇ ПОЛІТЕХНІКИ

*А.В. Ржеуський,
Н.Е. Кунанець*

Запропоновано комплексний інноваційний підхід до позиціонування Науково-технічної бібліотеки Національного університету «Львівська політехніка» у віртуальному просторі. Охарактеризовано напрями промоції інформаційного сервісу, що базується на сучасних технологіях.

Ключові слова: *інтернетмаркетинг, бібліотека, реклама, веб-сайт, імідж, віртуальна виставка, дистанційне обслуговування.*

INTERNETMARKETING IN LIBRARIES: FROM EXPERIENCE OF LVIV POLYTECHNIC NATIONAL UNIVERSITY SCIENTIFIC LIBRARY

*A.V. Rzhenskiiy
N.E. Kunanets*

The complex innovative approach to positioning Polytechnic National University Scientific Library in cyberspace is suggested. Directions of advancement of informative service based on modern technologies are described.

Keywords: *Internet-marketing, library, advertisement, web site, image, virtual exhibition, remote service.*

У сучасному інформаційному суспільстві ви-
моги до інформації та способів її отримання істот-
но змінюються. Всесвітня комп'ютерна мережа
надає можливість доступу до інформації в реаль-
ному масштабі часу незалежно від координат міс-
ця її зберігання та опрацювання. У користувачів
з'являється можливість вибору між зверненням
у традиційну бібліотеку та використанням вірту-
альних інформаційних ресурсів мереж. Такі тех-
нологічні реалії нового інформаційного середовища

невідворотно призводять до зміни змісту та реор-
ганізації бібліотечної роботи. Бібліотека, продов-
жуючи виконувати посередницькі комунікаційні
функції між інформаційним контентом та спо-
живачем, вимушена пристосовуватися до нових
умов і реорганізувати форми надання послуг.
Філософія бібліотечної роботи поступово зміню-
ється, переходячи від засад традиційного акуму-
лювання документів до надання користувачеві
повнотекстового доступу у віддаленому режимі.